

Publius Ovidius Naso - Metamorphosi – 15, 622-745

Pandite nunc, Musae, praesentia numina vatum,
(scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas,)
unde Coroniden circumflua Thybridis alti
insula Romuleae sacris adiecerit urbis. 625
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
pallidaque exsanguis squalebant corpora morbo.
funeribus fessi postquam mortalia cernunt
temptamenta nihil, nihil artes posse medentum,
auxilium caeleste petunt mediamque tenentes 630
orbis humum Delphos adeunt, oracula Phoebi,
utque salutifera miseris succurrere rebus
sorte velit tantaeque urbis mala finiat, orant:
et locus et laurus et, quas habet ipse, pharetrae
intremuere simul, cortinaque reddidit imo 635
hanc adyto vocem pavefactaque pectora movit
'quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses,
et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato.
ite bonis avibus prolemque accersite nostram.' 640
iussa dei prudens postquam acceperet senatus,
quam colat, explorant, iuvenis Phoebius urbem,
quique petant ventis Epidauria litora, mittunt;
quae simul incurva missi tetigere carina,
concilium Graiosque patres adiere, darentque, 645
oravere, deum, qui praesens funera gentis
finiat Ausoniae: certas ita dicere sortes.
dissidet et variat sententia, parsque negandum
non putat auxilium, multi retinere suamque
non emittere opem nec numina tradere suadent: 650
dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem;
umbraque telluris tenebras induxerat orbi,
cum deus in somnis opifer consistere visus
ante tuum, Romane, torum, sed qualis in aede
esse solet, baculumque tenens agreste sinistra 655
caesariem longae dextra deducere barbae
et placido tales emittere pectore voces:
'pone metus! veniam simulacraque nostra relinquam.
hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit,
perspice et usque nota visu, ut cognoscere possis! 660
vertar in hunc: sed maior ero tantusque videbor,
in quantum verti caelestia corpora debent.'
extemplo cum voce deus, cum voce deoque
somnia abijt, somnique fugam lux alma secuta est.
postera sidereos aurora fugaverat ignes: 665
incerti, quid agant, proceres ad templa petiti
conveniunt operosa dei, quaque ipse morari
sede velit, signis caelestibus indicet, orant.

vix bene desierant, cum cristis aureus altis
in serpente deus praenuntia sibila misit 670
adventuque suo signumque arasque foresque
marmoreumque solum fastigiaque aurea movit
pectoribusque tenuis media sublimis in aede
constitit atque oculos circumtulit igne micantes:
territa turba pavet, cognovit numina castos 675
evinctus vitta crines albente sacerdos
et 'deus en, deus est! animis linguisque favete,
quisquis ades!' dixit 'sis, o pulcherrime, visus
utiliter populosque iuves tua sacra colentes!'
quisquis adest, iussum veneratur numen, et omnes 680
verba sacerdotis referunt geminata piumque
Aeneadae praestant et mente et voce favorem.
adnuat his motisque deus rata pignora cristis
ter repetita dedit vibrata sibila lingua;
tum gradibus nitidis delabitur oraque retro 685
flectit et antiquas abiturus respicit aras
adsuetasque domos habitataque templa salutat.
inde per iniectis adopertam floribus ingens
serpit humum flectitque sinus mediamque per urbem
tendit ad incurvo munitos aggere portus. 690
restitit hic agmenque suum turbaeque sequentis
officium placido visus dimittere vultu
corpus in Ausonia posuit rate: numinis illa
sensit onus, pressa estque dei gravitate carina;
Aeneadae gaudent caesoque in litore tauro 695
torta coronatae solvunt retinacula navis.
inpulerat levis aura ratem: deus eminent alte
inpositaque premens puppim cervice recurvam
caeruleas despectat aquas modicisque per aequor
Ionium zephyris sextae Pallantidos ortu 700
Italiam tenuit praeterque Lacinia templo
nobilitate deae Scylaceaque litora fertur;
linquit Iapygiam laevisque Amphrisia remis
saxa fugit, dextra praerupta Cocinthia parte,
Romethiumque legit Caulonaque Naryciamque 705
evincitque fretum Siculique angusta Pelori
Hippotadaeque domos regis Temesesque metalla
Leucosiamque petit tepidique rosaria Paesti.
inde legit Capreas promunturiumque Minervae
et Surrentino generosos palmite colles 710
Herculeamque urbem Stabiasque et in otia natam
Parthenopen et ab hac Cumaeae templa Sibyllae.
hinc calidi fontes lentisciferumque tenetur
Liternum multamque trahens sub gurgite harenam
Volturnus niveisque frequens Sinuessa columbis 715
Minturnaeque graves et quam tumulavit alumnus
Antiphataeque domus Trachasque obsessa palude

et tellus Circaea et spissi litoris Antium.
 huc ubi veliferam nautae advertere carinam,
 (asper enim iam pontus erat), deus explicat orbem 720
 perque sinus crebros et magna volumina labens
 templa parentis init flavum tangentia litus.
 aequore placato patrias Epidaurius aras
 linquit et hospitio iuncti sibi numinis usus
 litoream tractu squamae crepitantis harenam 725
 sulcat et innixus moderamine navis in alta
 puppe caput posuit, donec Castrumque sacrasque
 Lavini sedes Tiberinaque ad ostia venit.
 huc omnis populi passim matrumque patrumque
 obvia turba ruit, quaeque ignes, Troica, servant, 730
 Vesta, tuos, laetoque deum clamore saluant.
 quaque per adversas navis cita ducitur undas,
 tura super ripas aris ex ordine factis
 parte ab utraque sonant et odorant aera fumis,
 ictaque coniectos incalfacit hostia cultros. 735
 iamque caput rerum, Romanam intraverat urbem:
 erigitur serpens summoque acclinia malo
 colla movet sedesque sibi circumspicit aptas.
 scinditur in geminas partes circumfluis amnis
 (Insula nomen habet) laterumque a parte quorum 740
 porrigit aequales media tellure lacertos:
 huc se de Latia pinu Phoebus anguis
 contulit et finem specie caeleste resumpta
 luctibus inposuit venitque salutifer urbi.